

Meis Bekkema

ZIJDEN HANDSCHOENTJES VOOR SCHITTERENDE MODELLEN

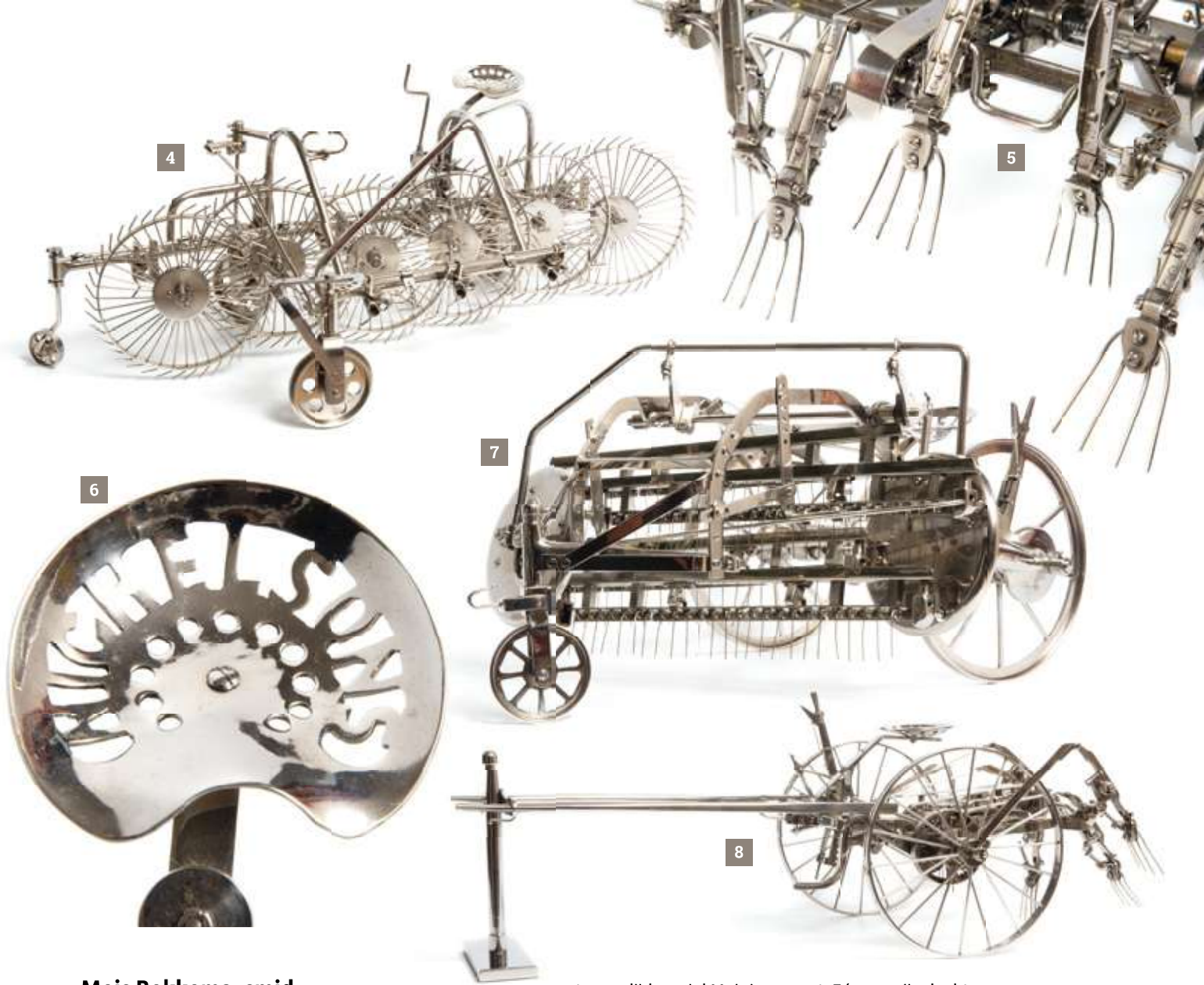
Als je zo op een zaterdagavond een beetje zit te zappen langs de verschillende kanalen, kom je wel eens iets heel onverwachts tegen. Zo ook op de zaterdag van het Open Monumentenweekend. RTVNoord zendt elk weekend het programma 'Expeditie Grunnen' uit, gevuld met allerlei leuke activiteiten uit de provincie. Het beeld dat voorbijkwam tijdens het zappen was een prachtige Nicholsons hark uit midden vorige eeuw, maar wel in schaal 1/10. De moeite waard om even te blijven hangen, was mijn gedachte, en dat klopte helemaal.

Freerk Postmus Jan Groot Jebbink

Via verslaggever Derk Bosscher de contactgegevens van Halbe van der Velde ontvangen, en dan is het niet zo moeilijk om een afspraak te maken. In november werd de reis naar Sappemeer ondernomen, na al een paar keer telefonisch contact te hebben gehad met Halbe. Na een gastvrije ontvangst ging de fotograaf in de benen. In de kerk van Sappemeer (schuin tegenover de woning van Halbe) had hij alle modellen op een

mooi zwart doek staan. De fotograaf gaf aan dat een witte achtergrond meer details liet zien van de modellen. Zo te zien is dat aardig gelukt.

Het verhaal achter deze prachtige verzameling gaat helemaal terug naar de vorige eeuw. De schoonvader van Halbe is de man achter deze modellen, en samen met Halbe doken we even de archieven in.

Meis Bekkema, smid

We moeten ruim honderd jaar terug in de tijd, naar het jaar 1919, het geboortjaar van Meis Bekkema. Geboren en getogen in Ureterp kwam hij, na de ambachtsschool, als zeventienjarige aan het werk bij een smid in Friesche Palen. Daar kreeg hij de boodschap mee: “Als je denkt ‘zo kan het wel’, dan ben je verkeerd bezig. Het moet goed.” Dat is altijd het streven geweest van Meis, en het is natuurlijk ook af te zien aan de prachtige modellen. Maar niet alleen bij de modellen is dit terug te zien, het was ook de boodschap voor zijn dagelijkse werk. Na drie jaar zocht Meis een andere werkgever en kwam hij terecht bij een smid in Rottevalle. Het beviel hem prima in de smederij van Bijlsma, hij bleef daar achttien jaar werkzaam. Inmiddels ging het leven door. Hij trouwde en Meis en zijn vrouw kregen twee dochters. Toen werd de reis ondernomen naar Gorinchem. Meis kon daar aan het werk als onderhoudsmonteur in de zuivelfabriek. Ze wilden in die regio graag vakmensen uit het Noorden. Het was er plezierig wonen, maar Meis miste Friesland wel een beetje.

Met 62 jaar mocht Meis in de toenmalige VUT (vervroegde uittreding) en kon hij genieten van de rust en de prachtige omgeving van Gorinchem. Toen zijn vrouw veel te jong kwam

te overlijden, viel Meis in een gat. Eén van zijn dochters vroeg of hij niet terug wilde naar Friesland. Een vraag waar het antwoord niet lang op zich liet wachten, en zo werden de spullen in 1995 weer ingepakt om terug te gaan naar ‘It Heitelân’. De dochters gaven aan dat ‘heit’ iets om handen moest hebben, en hij pakte zijn oude hobby weer op.

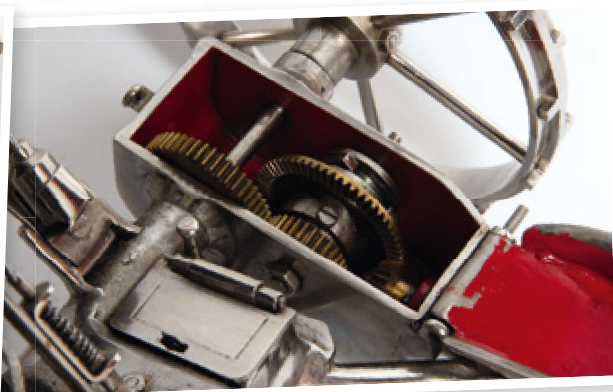
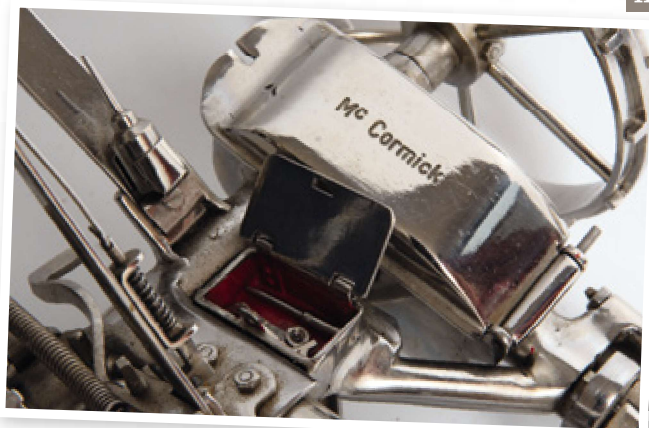
1. Een trotse Halbe met in zijn armen een vitrine met allerlei handgereedschap voor op de boerderij. Meis maakte drie vitrines: voor beide dochters één, en voor zichzelf had Meis ook een vitrine in de woonkamer hangen.
2. Veel herkenbare gereedschappen
3. Op exposities had Meis dit prachtige naambordje staan
4. Na het schudden komt het harken of wiersen maken. Tenminste, als er genoeg zonuren in het hooi zitten. Met deze mooie Lely hark was het natuurlijk geen probleem, maar het moest niet al te hard waaien.
5. Duidelijk is te zien dat alles perfect kan worden afgesteld
6. Een kleine fout in de zitting van de Nicholsons hark. Maar het blijft knap hoe gedetailleerd de pan is gemaakt.
7. De Nicholsons harkkeerder, bijna een exacte kopie van de echte
8. We blijven nog even in het hooi met deze prachtige vorkjesschudder

9

10

11

12

Halbe zet de modellen nog even keurig netjes voor de overdracht

De handtekeningen worden gezet, een emotioneel moment

Het begon met een pan, daarna een strijkbout.
Het vliegtuig herinnert aan een periode in
WO II en van het paard heeft Meis er drie
gemaakt, voor zijn dochters en voor zichzelf.

Overdracht collectie Meis Bekkema

En dan ben je plotseling op 12 januari in het Fries Landbouwmuseum in Leeuwarden. Samen met Griet, de dochter van Meis en Halbe. De directeur van het museum, Peter Wester, is er bij aanwezig. Een klein maar zeer select gezelschap. Het is het moment dat de collectie van Meis, keurig uitgestald op twee tafels, een definitieve plek krijgt en te bewonderen is door de bezoekers van het museum. Griet heeft nog een aantal herinneringen meegenomen van haar vader. Het pannetje, een strijkbout waar echte kooltjes in konden, zodat de beide zussen echt konden strijken. "Ik werd het wel eens zat om te helpen. Veertjes uit een pen korter maken, schroefjes vastzetten. Maar ja het hoorde erbij."

En nu is het moment gekomen om afscheid te nemen van de prachtige collectie. "Zo had heit het ook gewild," geeft Griet toch wel een beetje geëmotioneerd aan. Maar volgens Peter heeft de collectie, met veel documentatie, nu een prachtige plek en zullen veel bezoekers vol verwondering kijken naar de prachtige modellen.

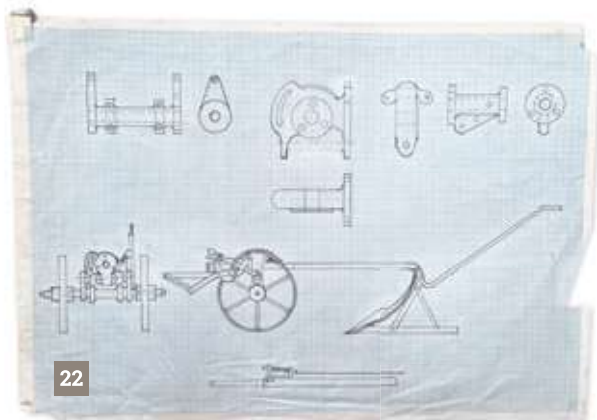

Het begin

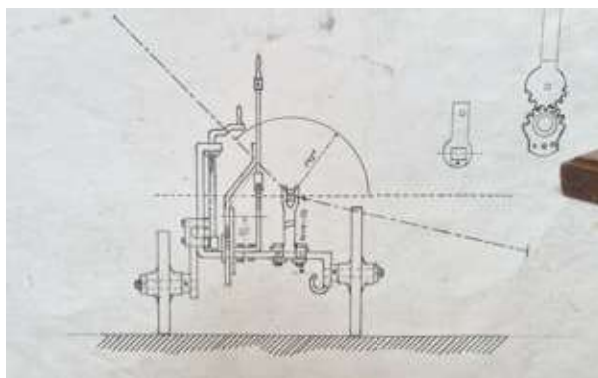
Een sprongetje terug in de tijd. Eén van de dochters was negen jaar en ze wilde graag meekoken met haar moeder. Meis maakte een klein roestvrijstalen pannetje voor haar, zodat ze ook mee kon doen. “Dat is waarschijnlijk het allereerste begin geweest”, geeft Meis aan in een interview. Van het een kwam het ander. De meisjes vonden het prachtig, en al snel maakte hij een vliegtuig en een bloemenvaasje. Allemaal op schaal natuurlijk, in Gorinchem zijn zo ongeveer veertig modellen gemaakt.

Roestvrijstaal hoeft nooit gepoetst, het blijft altijd mooi. Maar het is een taai materiaal om mee te werken. Net als onze gastheer Halbe nu, droeg zijn schoonvader altijd stoffen handschoenen als het model klaar was. Vlekken zijn er moeilijk weer af te krijgen, geeft Halbe aan, dus zowel de fotograaf als ondergetekende mochten alleen maar kijken met de ogen.

9. De McCormick maaimachine, het pronkstuk volgens Meis. Halbe sluit zich daar volledig bij aan.
10. Meer dan 140 onderdelen, onvoorstelbaar
11. De details zijn ook hier weer van belang, zoals een bakje met gereedschap en een oliespuit ...
12. ... en de aandrijving met tandwielen, zoals ook bij de echte maaimachine
13. Eén van de kleinere machines op het boerenerv, de bietensnijder. Op deze manier sneed de boer(in) de voerbieten tot hapklare stukken voor het vee.
14. Weer een eenvoudige machine voor paardentraction. Dit is, zoals Meis aangaf op de beschrijving, een Friesche aardappellichter.
15. Dit molentje achter de gierbak zorgde ervoor dat de mest mooi verspreid werd over het land
16. Driewielige kipkar, die ervoor zorgde dat het werk voor de boer een stuk gemakkelijker werd
17. Dit is een prachtig model van een wentelploeg, en ook hier werkt alles weer zoals het hoort
18. Met deze greppelsnijder maakte je de greppels weer mooi strak om het water af te voeren. De graszoden die eruit kwamen werden gebruikt om gaten op te vullen in het land.
19. Gierbak, want een tank is het niet te noemen. Je vulde de bak met dunne mest, en dat ging met de schepemmer. Het was heel zwaar werk.
20. Naast de vele werktuigen maakte Meis ook andere prachtige modellen. Met deze sjees ging de boer op zondag vaak naar de kerk.

22

Werkende modellen

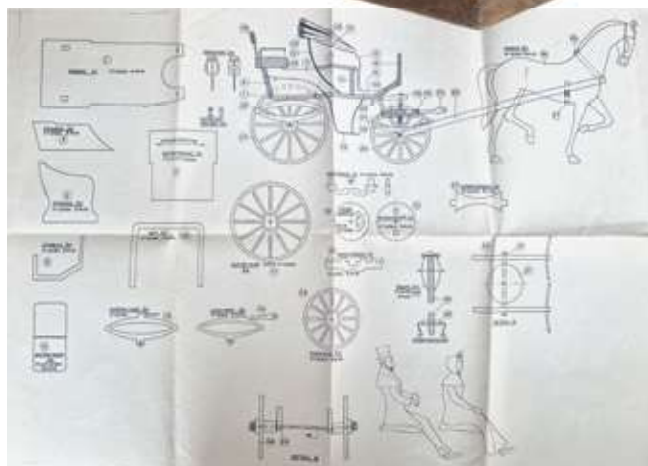
Meis was altijd al gecharmeerd van de Friese landbouw(machines) en heeft de ontwikkeling van paardentraction naar de overige mechanisatie van dichtbij mee mogen maken. Vanzelfsprekend kwam hij tijdens zijn werk in Friesland geregeld in aanraking met deze machines, en hij besloot om deze in het klein na te maken. Dat ging wel een beetje verder dan een pannetje en een bloemenvaasje. Natuurlijk ging Meis niet over één nacht ijs en zorgde hij voor een goede voorbereiding. "Het moet goed!" of eigenlijk nog beter dan goed.

De McCormick maaimachine met maaibalk is wel het pronkstuk van de hele verzameling. Meis liep al een poosje rond met het idee om deze machine te maken, maar een echte was in de tijd zonder internet nog niet eenvoudig te vinden. Zoals altijd wint de aanhouder vaak, en hij kon de echte machine opmeten en alle onderdelen namaken in schaal 1/10. Het mooie is dat de machine echt werkt. Het mes in de vingerbalk beweegt als de wielen van het apparaat draaien. Er zitten maar liefst 147 onderdelen in, en meer dan een half jaar werk. Meis kreeg ooit een bod van f 10.000,- (rond € 4.500,-) van een boer die eerder ook zo'n maaimachine had. Maar daar had hij geen oren naar.

Wat verder opvalt zijn de prachtige details, zoals de letters Nichelsons in de pan van de harkkeerder. Niet van echt te onderscheiden. Of toch wel...? We kunnen gerust stellen dat Meis Bekkema zijn tijd ver vooruit was op het gebied van zelfbouwen, door zonder 3D-printen schitterende modellen te maken. Voor Halbe is het een hele eer dat hij een schoonvader had die deze prachtige modellen heeft gebouwd, en dat dit stukje erfgoed niet verloren gaat door het te verkopen.

21

Er zijn nog meer modellen van Meis te bewonderen. Scan de QR-code om daar van te genieten.

De uitzending van Expeditie Grunnen is te vinden door deze QR-code te scannen. Kijk vanaf 10 minuut 30 seconden.

21. In de jaren van Meis was een smid op veel fronten een vakman. Paarden beslaan hoorde ook tot zijn taken. Dan moet er natuurlijk een goede travalje bij de smederij staan. Alles klopt aan dit stukje werk, want de kettingen kunnen worden gespannen, het tuig is nagemaakt (niet van rvs) en ook het touw om het achterbeen van het paard is aanwezig. Zo kan de kijker precies zien hoe dat vroeger in zijn werk ging.
22. Een heel aantal tekeningen is bewaard gebleven. Soms tekende Meis ze zelf, maar ook bouwtekeningen voor houten modellen konden worden gebruikt